

Література:

1. *Muzeum Karykatury im. Eryka Lipińskiego*. URL: <https://www.muzeumkarykatury.pl/> (дата звернення: 02.08.2024).
2. Мойсейчук І. І., Бережняк Д. О. Інновації в експозиційній діяльності музеїв України. *Сіверщина в історії України*. 2019. № 12. С. 457–459.
3. Банах В. М. Музейні інновації та інтерактивність у теорії та практиці музейної справи. *Historical and cultural studies*. 2016. № 3(1). С. 1–5.
4. Аззаарі А. Сучасні тенденції в дизайні веб-сайтів музеїв: особливості графічних елементів. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : матер. IV мін. наук-практ. конфю, м. Київ, 27 квіт. 2022 р. Київ, 2022. С. 219–222.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-488-7-25>

**THE PRINCIPLE AND ROLE OF COMBINING EASEL
AND MONUMENTAL PAINTING TECHNIQUES IN CREATING
SPATIAL COMPOSITIONS IN THE INTERIORS OF BUILDINGS**

**ПРИНЦИП І РОЛЬ ПОЄДНАННЯ СТАНКОВИХ
І МОНУМЕНТАЛЬНИХ ТЕХНІК ЖИВОПИСУ ПРИ СТВОРЕННІ
ПРОСТОРОВИХ КОМПОЗИЦІЙ В ІНТЕР'ЄРАХ БУДІВЕЛЬ**

Pakhomova-Vlasova N. H.

*Senior Lecturer at the Department
of Fine Arts
South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky
Odesa, Ukraine*

Пахомова-Власова Н. Г.

*старший викладач кафедри
образотворчого мистецтва
Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
м. Одеса, Україна*

Монументально-декоративний живопис тісно пов'язаний з архітектурою. Він пережив багато періодів злету, особливо при будівництві соціально значущих будівель. Ці роботи завжди привертають до себе увагу і тому повинні бути вписані в стиль будівлі й виконані у високопрофесійній манері. Теми, як правило, ті, що завжди хвилюють людей, а не миттєві. «Варто підкреслити, що монументальний твір – це твір публічний, тобто, такий, що активно співіснує із подіями, що відбуваються навколо. Від моменту свого виникнення монументальний

твір порушував історично та суспільно важливі теми», – зазначають Р. Петрук та Р. Михайлова [1, с. 350]. При створенні монументального живопису використовуються традиції визнаних старих майстрів, але з елементами зв'язку з народною творчістю або з вічними цінностями життя. В Європі роботи на фасадах будівель називають муралами, і вони можуть бути створені на будь-яку тематику і без прив'язки до архітектури та її масштабу. Але це можливо тільки на територіях, які будуть зноситися, або з будівлями, які не мають історичної цінності. Часто такі графіті або фрески можуть використовуватись в бідних районах, щоб прикрити бідність будинків яскравими фарбами. Цей варіант архітектурних картин ми навіть не розглядаємо. У нашій країні не заведено працювати з архітектурою таким чином, хоча іноді це роблять.

Найчастіше настінні розписи виконуються в невеликих котеджах, готелях, магазинах, ресторанах, клубах, санаторіях – там, де необхідно створити особливу атмосферу релаксу і віртуального перенесення людей в інший час і простір. Звичайно, тут потрібні навички художника й архітектора, який керує цим об'єктом. В Одесі багато чудових архітекторів і їх проєктів. У багатьох людей в будинках є сучасні фрески й тематичні настінні розписи. Ці роботи знаходяться як би на безстроковій виставці. Їх ескізи та фото прирівнюються до участі автора у Всеукраїнській виставці НСХУ, якщо роботи виконані членом Спілки художників України.

Техніка настінного живопису у звичайних будинках поступово увібрала в себе кілька жанрів мистецтва – натюрморт, пейзаж, архітектурний малюнок і навіть акварельні техніки. Технологія такого фарбування має можливості будівельних оздоблювальних робіт і станкового живопису. Уміння володіти прийомами станкової графіки дозволяє використовувати перспективу, створювати об'ємне зображення, глядач ніби бере участь в тій ситуації, яка зображена на стінах. Крім того, добре працює і вставка вітражів в якості активних елементів інтер'єру. У їх присутності все, що зображено на картинах, стає ще більш реальним. Створюється театральний простір – людина живе в ньому, в цій картині, і це впливає на її життя, ненав'язливо, але відчутно. Тому підходити до теми слід дуже обережно – вона повинна бути позитивною. Протягом століть вироблялися символи, які означають добро і сприймаються як бажані в будинку і в житті. Більшість людей інтуїтивно розуміють і сприймають їх такими, якщо бачать їх зображення. Це може бути натюрморт, пейзаж, декоративне й умовне зображення з натяком на позитив. Символи є у всіх народів, тому ми повинні навчити учнів розрізняти їх. А вже потім використовувати ці

знання як інструмент психологічного впливу мистецтва на людей – тих, хто буде жити в цьому будинку або працювати.

Синтез станкових і монументальних прийомів в інтер'єрному живописі відкриває великі можливості для використання образотворчого мистецтва в житті.

Доречно в цьому контексті розкрити можливості так званої яєчної темпері. Ця техніка настінного живопису йде в глибину століть – в іконописі на дошках, в настінних розписах епохи Відродження, в старовинних монастирях. Ця техніка витримує час і збереглася до наших днів. Темпера прекрасно переносить будь-яке агресивне середовище. Сьогодні можлива робота з більш стійкими пігментами, головне – закріпити картину поліефірним лаком. Автор тез перевірила і написала багато картин і станкових творів яєчною темперою – в архітектурі, на дощі й навіть на полотні. Можливості безмежні. Саме виконання вимагає вміння вільно володіти станковим малюнком і живописом, знання перспективи та масштабу, законів архітектурного будівництва і впливу світла і кольору, а також знання і вміння розкривати тему. Тому, вивчення монументального живопису проходить у тісному міждисциплінарному зв'язку з курсами: «Малюнок», «Живопис», «Композиція в монументальному живописі», «Перспектива в образотворчому мистецтві», «Копіювання зі зразків», «Основи технології і техніки монументального живопису», «Основи реставрації» та іншими [2, с. 4]. Це той випадок, коли архітектурний живопис стає станковим живописом – картиною. Це простіше, ніж навпаки – монументальний живопис виготовляється виключно під конкретне місце в інтер'єрі й не може бути перенесений на інше. Але якщо розглядати варіант, коли, навпаки, зробити картину на полотні з вітража, вона може відмінно вписатися в будь-яке місце в інтер'єрі, як і готова станкова картина.

Вітраж – умовно абстрактне рішення теми й образу. Він може чудово грати роль станкового живопису, а може працювати як ескіз для скляного виконання. Студенти старших курсів художньо-графічного факультету дуже охоче долучаються до розробки вітражів на основі станкових картин минулого і роблять для них власні ескізи.

Робота з педагогом над фрагментами копії настінного розпису – в техніці «яєчна темпера» – дає студентам розуміння можливості використання цієї техніки в станковій роботі. Жанри натюрморту і пейзажу, виконані в техніці «яєчної темпері» на полотні, вдало поєднуються в п'яти картинах Н. Г. Пахомової-Власової – серії «Нескорені міста Півдня України» 5 x 150/100 см. Кожна картина оформлена як архітектурний пейзаж з натюрмортом. П'ять областей, п'ять міст – Одеса, Миколаїв, Вінниця, Херсон, Кропивницький. Всі

деталі несуть смислове навантаження. У кожній картині простежується розповідь – у предметах та архітектурі – про історію міста та регіону України. У зображенні використовується прийом одночасної композиції – одночасне перебування всіх об'єктів і самого пейзажу в нереальному стані. Як, наприклад, натюрморти розташовані на рушниках, що летять у просторі з українською вишивкою, як символ самої України, на фоні місцевих важливих знакових будівель та ландшафту кожного міста. На рушнику – те, чим багате і чим славиться це місто. На задньому плані зображені квіти й дерева, які характерні для кожного регіону. Все осмислено. Нота урочистості й позитиву чітко звучить в цьому образотворчому гімні кожному з цих п'яти міст. Це головне. На стінах залу на глядачів спрямована енергія стійкості цих міст, енергія життєствердження. І це важливо. Це приклад використання техніки монументально-декоративного живопису в архітектурі та синтезу жанрів у станковому живописі. Ці картини, на полотні та в рамах, кожна – завершена композиція. При цьому всі п'ять картин витримані в одному стилі та в однаковій формі. Подібні рішення – життєздатні.

Література:

1. Михайлова Р., Петрук Р. Твір монументального живопису в сучасних умовах: призначення, зміст, виконання. *«Актуальні проблеми сучасного дизайну»* : V Міжнародна науково-практична конференція (Київ, КНУТД, 27 квітня 2023 р.). Київ : КНУТД, 2023. С. 348–351.
2. Прокопович Т. А. «Монументальний живопис». Методичні рекомендації до курсу «Монументальний живопис». Луцьк : Східноєвроп. нац. у-т ім. Лесі Українки, 2017. 26 с.